

SEJARAH KAMPUNG BAHRU

DI SINI AWAL SEGALANYA BERMULA

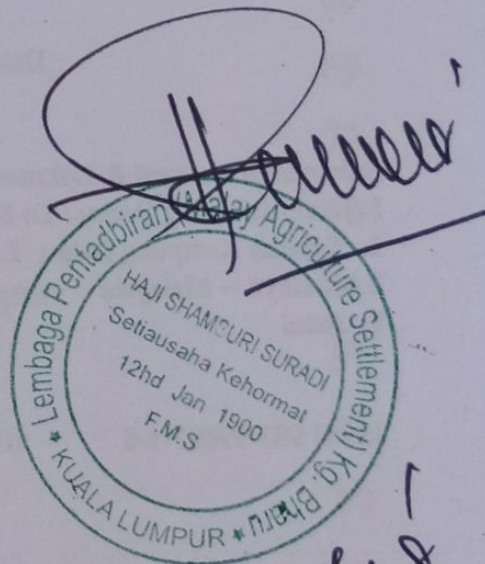
Suleiman Mohamed
Lokman Haji Mohd. Zen

SEJARAH KAMPUNG BAHRU

DI SINI AWAL SEGALANYA BERMULA

Suleiman Mohamed
Lokman Haji Mohd. Zen

Diterbitkan di Malaysia oleh
Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA)
Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi
Selangor Darul Ehsan.
2000

Cetakan Pertama, 1999

Cetakan Kedua, 2000

Hak cipta Suleiman Mohamed & Lokman Haji Zen, 1999

Cetakan Ketiga, 2005

Hak cipta terpelihara.

Tiada Bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada penulis dan penerbitnya terlebih dahulu.

Diterbitkan di Malaysia oleh Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA),
Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi, Selangor Darul Ehsan.

Dicetak di Malaysia oleh
Percetakan Asni Sdn Bhd

Perpustakaan Negara Malaysia
Data-Pengkatalogan-dalam-penerbitan

Suleiman Mohamed & Lokman Haji Zen
Sejarah Kampung Bahru / Di Sini Awal Segalanya Bermula.

1. Sejarah Kampung Bahru 2. Sejarah Kuala Lumpur

3. Melayu -- Malaysia

I. Judul

ISBN 983-99897-1-5

KANDUNGAN

Kata Pengantar	7
1. Pengenalan	11
2. Sejarah Awal Kuala Lumpur	13
3. Sejarah Kampung Bahru	54
3.1. Agama	63
3.2. Pendidikan	65
3.3. Perumahan	68
3.4. Ekonomi dan Pertanian	69
3.5. Kelab Sultan Sulaiman	73
3.6. Persatuan dan Pertubuhan	78
4. Lawatan Sultan Abdul Samad ke Kuala Lumpur	84
5. Petempatan Awal Melayu di Kuala Lumpur	87
6. Peranan Penghulu-Penghulu di Kuala Lumpur	91
7. Penentangan Terhadap Malayan Union	99
8. Kampung Bahru dan Masa Depan	102
9. Pola Kependudukan Masyarakat Kampung Bahru	110
10. Salasilah Sultan-Sultan Selangor	122
11. Warta Kerajaan Selangor 1951	126
RUJUKAN	133

1

Pengenalan

Kawasan Kampung Bahru Kuala Lumpur terletak di bahagian Utara pusat bandar Kuala Lumpur, dilingkungi oleh Jalan Raja Muda di sebelah Utara dan Jalan Tunku Abdul Rahman di sebelah Barat. Batas bahagian Selatan adalah Jalan Dang Wangi dan Sungai Kelang di sebelah Timur. Keluasan daerah ini adalah 220 ekar dengan jumlah penduduk seramai 36.650 orang (Bancian 1985). Salah satu projek besar yang dijalankan pada tahun 1900 ialah penubuhan penempatan Melayu di tanah rizab kerajaan seluas 220 ekar di pinggir Kuala Lumpur. Tanah yang diperuntukkan itu keadaannya sebahagian tanah yang rata, sebahagian lagi tanah tinggi dan sebahagiannya lagi berpaya terletak di sempadan bandar Kuala Lumpur.

Sebelum terbentuknya *The Malay Agricultural Settlement*, kawasan Kampung Bahru cuma merupakan suatu kawasan semak belukar dan tiada orang yang berminat untuk mendiami kawasan tersebut. Namun terdapat juga segelintir orang Melayu yang menggunakan kawasan tersebut untuk mencari hasil hutan yang boleh dijual di pasar. Tetapi setelah Baginda Sultan Suleiman menganugerahkan kawasan tersebut dan mengisytiharkannya sebagai kawasan simpanan orang Melayu, barulah ada di kalangan masyarakat Melayu tempatan yang mula mendiami kawasan pinggiran ini. Mereka mula mengerjakan tanah-tanah di sekitar

kawasan tersebut untuk bercucuk tanam secara kecil-kecilan dan lama kelamaan semakin ramai berhijrah mendiami kawasan ini (Ghazali, 1983:11).

Catatan sejarah mengatakan bahawa kawasan Kampung Bahru terdiri daripada tujuh buah perkampungan kecil yang telah dirizabkan sebagai *Malay Agricultural Settlement (MAS)* pada tahun 1900. Penrizapan ini telah diwartakan pada 12 Januari 1900 oleh Residen Selangor, pada masa itu di bawah kebenaran Seksyen 5 Enakmen Tanah 1887.

Peraturan-peraturan ini bertujuan untuk mengkhaskan petempatan itu kepada orang Melayu sahaja dan untuk menggalakkan pertanian, kesenian, dan pertukangan tangan. Di antara tujuan lain adalah untuk menyediakan bagi orang Melayu yang bekerja berhampiran dengan bandar dan kerja-kerja harian mereka pada kos yang rendah.

Kemudian tempat ini diambil oleh *peon* dan orang suruhan yang bekerja di pejabat-pejabat kerajaan yang menyedari bahawa hal ini merupakan satu kemudahan yang disediakan untuk kebaikan mereka. Penempatan ini kemudian diambil oleh pemandu-pemandu kereta lembu pula terutamanya mereka yang datang dari Melaka dan kemudian diikuti oleh orang Sumatera dan Jawa untuk tinggal di sini.

Boleh dikatakan tidak ada orang Melayu yang datang dari Selangor di penempatan itu selain Raja Mahmud berstatus sebagai seorang Penghulu. Raja Mahmud putera Sultan Muhammad (1828-1857) lebih disukai oleh rakyat untuk menaiki tahta pada tahun 1857. Oleh kerana beliau masih kecil maka hak beliau diketepikan. Beliau yang disifatkan berkebolehan baik dari segi pencapaian intelektual maupun idea yang progresif.

Dari kacamata orang Eropah Raja Mahmud dan Sultan Alauddin Suleiman Shah adalah orang yang boleh berbincang mengenai kemajuan masyarakat Melayu bandar.

Kehidupan di petempatan ini dikatakan sangat sehat. Ciri-ciri kehidupan di sini diatur rapi mengikut tradisi kehidupan kampung Melayu. Setiap penduduk memiliki tanah setengah ekar yang disempadani di kedua-dua belah oleh pemilik yang serupa. Infrastruktur seperti jalan rumput yang lebar dan berparit serta apangan permainan yang cukup luas untuk kanak-kanak disediakan.

Menjelang awal tahun 1904 terdapat 196 pemilik tanah.

Sebuah Lembaga Pengurusan telah dilantik untuk mengurus dan menyelenggarakan petempatan ini. Mesyuarat lembaga ini telah berlangsung pada 11 Mac 1900. Mereka yang menghadiri mesyuarat ini adalah Raja Muda (Raja Laut), D. C. Campbell, J.H. Robson, dan A. Hale, tetapi Tamby Abdullah tidak hadir. Petempatan ini juga telah diasaskan untuk memberikan pendidikan Melayu-Inggeris kepada orang Melayu dan di samping mengajar satu kemahiran kepada mereka.

Menjelang akhir tahun 1900 guru teknik bagi ukiran kayu, pertukangan perak dan pertukangan besi telah diambil bertugas. Keputusan juga telah diambil untuk membina sebuah Sekolah Perempuan. Pelajaran teknik bagaimana pun tidak begitu berjaya menjelang akhir 1903.

Hanya terdapat dua orang pandai perak, seorang pandai besi, seorang pandai rotan, dan seorang penganyam tikar. Mereka ini sebenarnya telah mengajar di Sekolah Perempuan itu yang hanya memiliki seorang tukang tenun. Bilangan murid di Sekolah Perempuan itu menjelang akhir tahun 1903 ialah 25 orang. Pada masa yang sama Jabatan Pelajaran telah menubuhkan sebuah Sekolah Lelaki yang mempunyai 40 orang murid di penempatan ini.

Rancangan kolonial Inggeris adalah agar bidang pertanian dimajukan di petempatan ini. Justeru itu petempatan tersebut telah dinamakan petempatan pertanian Melayu. Beberapa usaha telah dijalankan untuk menanam padi di kawasan paya, tetapi sambutan terhadap rancangan ini tidak digalakkan. Sebabnya ialah penduduk di situ boleh mendapatkan kerja yang lebih baik dan menguntungkan di bandar daripada bekerja menanam padi. Pada tahap ini Kuala Lumpur dikatakan telah menjadi sebuah bandar yang amat pesat membangun. Pembangunan fizikal dan perdagangannya berkembang selaras dengan pembangunan sosial.

Konsep awal penjajah pada waktu itu ada memperuntukkan satu kawasan tanah di Kuala Lumpur sebagai satu kawasan perkampungan orang-orang Melayu. Kampung Bahru sebagai tanah kurniaan Sultan Selangor kelima waktu itu, Sultan Alauddin Suleiman Shah, anak kepada Raja Musa tidak pernah diperbesarkan oleh pihak penjajah.

Kawasan rizab ini dikenali sebagai *Malay Agricultural Settlement Board of Management*, dengan itu sekatan dibenarkan sebagai syarat settlement bahawa orang-orang bukan Melayu tidak boleh menduduki mana-mana bahagian penrizapan kecuali dengan kebenaran bertulis daripada Lembaga Pengurus.

Namun begitu *settlement* tidaklah memberi hak milik kepada settlers tetapi hanyalah memberi hak untuk menduduki (*right of occupancy*) sahaja. Di bawah pemerintahan British, peraturan-peraturan *The Malay Agricultural Settlement* (Kuala Lumpur Rules 1951 dan pindaan 1954 di bawah peruntukan Land Codes 1926), ahli-ahli Lembaga Pentadbiran Kampung Bahru adalah dilantik oleh Menteri Besar yang mempunyai kuasa-kuasa pentadbiran seperti:

- a. mengeluarkan tanah (*allotment*) dalam kawasan itu pada orang-orang Melayu dan menyimpan buku daftar tanah-tanah yang dikeluarkan,
- b. Mengawasi serta meluluskan pelan-pelan pembinaan bangunan-bangunan di kawasan itu,
- c. Menyelesaikan soal pembahagian harta pesaka yang melibatkan tanah-tanah di kawasan itu,
- d. Membuat undang-undang kecil bagi mentadbir dan mengawal tanah kawasan itu dengan lebih berkesan.

Pada menjalankan kuasa-kuasa yang diberi Lembaga Pentadbiran Kampung Bahru telah mengeluarkan (*allotment*) tanah-tanah di kawasan itu mengikut cara yang ditetapkan oleh peraturan yang berkuatkuasa dari masa kesemasa sejak tahun 1900.

2

Sejarah Awal Kuala Lumpur

Sejarah Kuala Lumpur bermula dengan sejarah Negeri Selangor yang diasaskan oleh orang-orang Bugis yang menetap di Sungai Selangor sejak sekurang-kurangnya pada lewat abad ke-17. Kedatangan Daeng Lima Bersaudara sebanyak sedikit mencorak kesultanan Melayu yang sedia ada di tanah Melayu.

Menurut Maxwell darah keturunan Bugis dalam keluarga Di Raja Kesultanan Melaka bermula pada awal abad ke-18. Sejarah masyarakat tempatan menyinggung bahawa Opu Tanriburung Daeng Relaka, seorang Raja Bugis dari Pulau Sulawesi (putera ketiga dari Raja Bugis yang pertama sekali mengikut faham Muhammaddiyah) mempunyai lima orang putera iaitu:

1. Daeng Parani,
2. Daeng Menambun,
3. Daeng Marewa atau Kelana Jaya Putera,
4. Daeng Cellak atau Daeng Palai,
5. Daeng Kemasa.

Di antara kelima putera raja hanya Daeng Parani, Daeng Merewah dan Daeng Cellak bermukim di Selangor pada tahun 1718, dan Raja Lumu anak kepada Daeng Cellak menjadi pemimpin di Negeri Selangor. Adapun pusat Kerajaan Bugis adalah di Riau (JSBRAS, 1890: 321-322).

Dalam tahun 1717, Raja Kecil dari Minangkabau menuntut hak

terhadap Kerajaan Johor, mulanya berpakat dengan dua saudara Bugis, Daeng Parani dan Daeng Cellak agar membantu menakluk Johor. Kedua-dua saudara itu pergi ke Langkat untuk mendapatkan bantuan tambahan daripada orang Bugis. Pada masa itu Raja Kecil secara bersendirian pada 21 Mac 1717 telah berjaya menakluk Johor tanpa bantuan orang Bugis. Baginda telah memungkiri janjinya lalu berperang dengan orang Bugis di Riau, Linggi dan Kedah. Pada tahun 1721 barulah Bugis dapat menghalau Raja Kecil dari Riau. Bugis mendapat bantuan dari Selangor yang menurut *Tuhfat al-Nafis* dikunjungi pedagang-pedagang yang kaya dan dapat memberi bantuan tiga puluh buah kapal.

Raja Kecil mengambil kembali Riau, namun dengan tipu helah Bugis mereka dapat mengambil Riau kembali. Dalam tahun 1722, ketua-ketua Bugis, mengangkat Raja Suleiman menjadi Sultan Johor-Riau dan mencipta gelaran Yang Dipertuan Muda atau Yamtuan Muda untuk mereka. Dengan itu paksi kuasa Bugis berpindah dari Selangor ke Riau. Daeng Marewa menjadi Yamtuan Muda I, manakala Daeng Parani dikatakan telah mengawini anak Yamtuan Selangor, Ketua Bugis di Selangor, keluarga Di Raja Johor dan Kedah. Daeng Parani telah terbunuh dalam peperangan membantu Kedah menentang Raja Kecil.

Pada tahun 1728, sebelum kematian Daeng Marewa, beliau telah menakluk Kerajaan Perak. Sultan Perak pada masa itu, Sultan Alauddin Mughayat Syah, telah diserang oleh adindanya, Muzaffar Syah dari Bernam dengan bantuan orang Bugis dari Selangor.

Dalam tahun 1740, Daeng Cellak Yamtuan Muda II, mengunjungi Selangor dan bersama Sultan Sulaiman berjaya mengalahkan angkatan Siak yang dipimpin oleh anak Raja Kecil dan Daeng Matekko (saudara dari Opu Lima Bersaudara tetapi bermusuhan dengan puak Bugis di Selangor). Tidak lama kemudian Daeng Cellak membawa isterinya Tengku Puan Mandak (Tun Mandak) ke Selangor. Pada tahun 1742 Daeng Cellak dengan orang Bugis di Selangor menyerang Perak, Raja di Baruh pada waktu itu, Abdul Jalil anak Sultan Sulaiman Johor-Riau, hadir bersama angkatan perang Bugis. Serangan ini nampaknya dihalakan kepada pihak Minangkabau yang datang ke Perak dari Kedah dan melibatkan Daeng Matekko.

Daeng Cellak meninggal dunia pada 19 Mei 1745, meninggalkan

dua orang anak yang menjadi masyhur, Raja Haji yang syahid di Teluk Ketapang Melaka, sewaktu menentang Belanda dan Raja Lumu yang menjadi Sultan Selangor yang pertama. Kedudukan Bugis yang semakin meningkat telah menimbulkan rasa dengki di kalangan orang Melayu. Pihak Belanda merasa risau kerana monopoli mereka ke atas bijih timah telah terganggu dan perdagangan mereka tergendala oleh peperangan-peperangan Bugis. Sultan Sulaiman dan Sultan Mansur dari Terengganu mengharapkan dapat membantu pihak Melayu mengatasi kuasa orang Bugis.

Pada 14 Disember 1745 Sultan Suleiman telah menyerahkan Siak kepada Belanda dengan imbalan mendapat bantuan melawan musuh-musuhnya dan apabila kuasa baginda ke atas Sultan Selangor, Kelang, dan Linggi pulih semula. Baginda berjanji akan menuruti perjanjian Johor dengan syarikat Hindia Timur Belanda (VOC) yakni merujuk kepada monopoli timah yang diharap-harapkan Belanda.

Setelah mangkatnya Daeng Cellak, kedua anaknya masih kecil untuk mentadbir Selangor. Pentadbiran Selangor diuruskan oleh seorang Pemangku Raja iaitu Daeng Lakani (Saliwatang) Raja Said (anak Daeng Marawa) dan suatu badan yang terdiri daripada orang-orang tua.

Tugas Daeng Cellak diganti sebagai Yamtuan Muda oleh anak saudaranya Daeng Kemboja. Beliau telah pergi ke Selangor untuk berunding dengan keluarga, dan menurut satu catatan, beliau telah ditabalkan di sana, walaupun secara resminya ia memegang jawatan hanya bermula pada 11 Mac 1748. Berikutan dengan peristiwa itu timbul ketegangan di antara orang Melayu dengan Bugis. Akhirnya Daeng Kemboja berpindah ke Linggi dan tinggal di sana sebagai raja yang bebas (Winstedt, 1934:6).

Daeng Kemboja berusaha untuk mengekalkan kuasanya ke atas Selangor yang semakin penting dari segi ekonomi kerana perdagangan timah. Pertentangan Raja Lumu yang tidak mahu mengakui kekuasaan Daeng Kemboja telah membawa kepada pertelingkahan besar sehingga kematian Daeng Kemboja dalam tahun 1777 (B.W. Andaya 1974:43).

Opu Lima Bersaudara yang, tidak terlibat dalam kancah politik Selangor adalah Daeng Merimbun yang menjadi raja di Pontianak, Matan dan Kesultanan Brunei, adalah Daeng keturunan mereka (Maxwell, 1890: 321). Daeng Kamasi pula mengawani adik kepada

Sultan Sambas (Borneo) dan keturunannya mekar di sana.

Kesultanan Selangor diasaskan oleh orang-orang Bugis yang menetap di Kuala Selangor sejak lewat abad ke-17. Dari pengkalannya di Sungai Selangor, kesultanan itu telah menggabungkan wilayah-wilayah lain khususnya Jeram, Kelang, Langat, Jugra, Lukut dan Sungai Raya. Ke Utara orang Bugis sentiasa dalam perjuangan mereka menentang Kesultanan Perak untuk menguasai Sungai Bernam. Dalam setiap peperangan ternyata Bugis memenangkannya. Dalam abad ke-18 Selangor menguasai kawasan Bernam.

Menurut *Tuhfat al-Nafis*, Tengku Raja Selangor (Raja Lumu) pergi bersuka-suka ke Pulau Pangkor. Apabila berita ini sampai kepada Yamtuan Perak, baginda menitahkan orang besar negeri menjemput Raja Lumu masuk ke Perak. Yamtuan Perak dengan para pembesar negeri berbincang hendak menabalkan Raja Selangor. Tengku Raja Selangor ditabalkan dan dianugerahkan gelaran Sultan Salahuddin. Di Selangor Raja Lumu sekali lagi ditabalkan dengan paluan nobat yang dianugerahkan oleh Sultan Perak (*Tuhfat al-Nafis*: 159-160).

Raja Selangor pertama, Sultan Salahuddin, bertahta dari 1776 hingga 1782. Baginda telah digantikan oleh puteranya Sultan Ibrahim yang bertahta dari 1782 sehingga 1826. Baginda kehilangan kuasanya ke atas Negeri Selangor pada tahun 1784. Baginda menentang Belanda, dalam peperangan tersebut Raja Haji seorang pahlawan Bugis tewas di Teluk Ketapang dekat Melaka. Bagaimana pun baginda dapat kerajaannya kembali atas bantuan pedang British Sir Francis Light. Kegemilangan pemerintahan Sultan Ibrahim berakhir pada tahun 1826. Putera baginda Sultan Muhammad (1826-1857) menggantikannya.

Pedagang-pedagang British yang datang ke Selat Melaka pada pertengahan abad ke-18 telah menawarkan harga bijih timah yang tinggi kepada negeri-negeri Melayu berbanding harga yang ditawarkan oleh Belanda. Pengunduran Belanda sewaktu peperangan dengan Sultan Ibrahim, membolehkan negeri-negeri Melayu menjual timah secara terbuka kepada pedagang asing.

Kegiatan melombong bijih timah terus berkembang selepas tahun 1824. Putera-putera raja dan aristokrat Melayu merupakan pemilik lombong ketika itu. Sultan Muhammad juga mecehuri sektor

perlombongan tetapi tidak berhasil. Perdagangan baginda diselamatkan oleh dua orang adik beradik dari Riau bernama Raja Jumaat bin Raja Ikfar dan Raja Abdullah bin Raja Jaafar. Kedua-dua mereka mendapat ganjaran dari baginda. Pada tahun 1846, Raja Jumaat dikahwinkan dengan puteri baginda dan dilantik sebagai pentadbir Lukut suatu kawasan perlombongan bijih timah. Lukut berkembang maju di bawah pentadbiran Raja Jumaat dan menjadi suatu bandar moden yang pertama di Semenanjung Tanah Melayu. Beliau mempunyai ramai pekerja Cina dan membina jalan raya serta menubuhkan satu pasukan polis beruniform.

Raja Abdullah pada tahun 1849 mendapat ganjaran juga dengan mengawini anak saudara Sultan dan dilantik mentadbir Lembah Kelang. Raja Abdullah dibantu oleh Raja Jumaat untuk membangun wilayah tersebut.

Pada tahun 1853 Raja Abdullah telah dilantik Sultan Selangor, Sultan Muhammad Shah sebagai pemerintah Kelang menggantikan Sultan Suleiman yang meninggal dunia pada tahun tersebut. Kawasan pemerintahan Kelang meliputi daerah-daerah di lembah Sungai Kelang. Kebolehan Raja Abdullah untuk memajukan Kelang serta meneruskan usaha-usaha mencari bijih timah di daerah-daerah lembah Sungai Kelang. Pelantikan Raja Abdullah juga menjadi punca persengketaan antaranya dengan Raja Mahadi Putera Raja Suleiman. Raja Mahadi beranggapan bahawa beliaulah yang paling berhak menggantikan ayahandanya sebagai pemerintah Kelang.

Pada tahun 1857 Raja Abdullah dengan dibantu Raja Jumaat telah mendapat pinjaman sebanyak 30,000 ringgit dari dua orang taukeh Cina di Melaka sebagai modal untuk memulakan usaha mencari gali bijih timah. Raja Muhammad menghantar seramai 87 orang buruh Cina dari Lukut untuk bekerja dengan Raja Abdullah. Mereka kemudian memulakan perjalanan dari Kelang memudik Sungai Kelang sehingga sampai ke satu persimpangan dimana Sungai Kelang bertemu dengan Sungai Gombak, tempat ini dikenali sebagai Lumpur. Kumpulan ini berhenti di sini dan membuka penempatan baru sebelum meneruskan perjalanan melalui darat ke Ampang untuk mencari kawasan yang mengandungi bijih timah. Usaha mencari gali ini menghadapi kesukaran pada peringkat awalnya kerana kawasan ini belum diterokai lagi dan dipenuhi hutan telukar. Akibatnya ramai buruh Cina mati diserang malaria, daripada jumlah

87 orang buruh Cina akhirnya hanya tinggal 18 orang sahaja. Kemudian Raja Abdullah membawa masuk seramai 150 orang lagi buruh Cina untuk meneruskan usaha mencari gali ini. Pada tahun 1859 lombong bijih timah di Ampang mula mengeksport bijih timahnya ke luar negara. Bijih timah dibawa ke Kuala Lumpur untuk dibawa melalui sungai ke Pengkalan Batu (Kelang).

Di Kuala Lumpur kawasan yang dipilih oleh Raja Abdullah sebagai penempatan awal didirikan rumah-rumah kediaman dan kedai-kedai yang menjual alat dan keperluan lombong serta keperluan harian yang lain. Ramai peniaga datang untuk memulakan kegiatan mereka di sini. Antara peniaga Melayu berketurunan Mandailing yang terawal datang di sini adalah Sutan Puasa.

Sebelum Raja Abdullah menjadikan Kuala Lumpur suatu penempatan awal bijih timah kawasan ini merupakan perkampungan Melayu yang hanya didiami oleh beberapa keluarga sahaja. Pekerjaan mereka pula ialah mencari bijih timah secara kecil-kecilan sahaja. Ketibaan Raja Abdullah di kawasan ini menukar kawasan ini daripada sebuah perkampungan yang kecil kepada sebuah bandar yang menjadi pusat berbagai kegiatan perniagaan.

Bijih timah yang dilombong di sekitar kawasan ini dibawa ke Kuala Lumpur untuk disukat, ditimbang dan dijual kepada peniaga-peniaga bijih timah. Bijih timah yang telah dibayar cukai kemudiannya akan dibawa melalui Sungai Kelang ke Pengkalan Batu untuk dieksport ke luar negara. Untuk melicinkan sistem Pentadbiran di Kuala Lumpur, Raja Abdullah telah melantik seorang Datuk Bandar Kuala Lumpur bernama Datuk Bandar Yasih untuk mengurus kutipan cukai, pengeluaran pas untuk kapal-kapal dagang dan perahu-perahu yang hilir mudik melalui Sungai Kelang.

Datuk Bandar Yasih menetap di dalam kotanya di Bukit Nenas. Kota ini dilengkapi dengan berbagai persiapan termasuklah kelengkapan perang. Persiapan ini disediakan kerana pada masa itu perang saudara di Selangor masih lagi berterusan antara Raja Abdullah dengan Raja Mahadi.

Perlombongan bijih timah menjadi penting. Lombong-lombong yang terletak di Ampang adalah daerah yang paling banyak penghasilannya.

Akibat perlombongan di Ampang begitu penting, pedagang Cina dari Lukut tertarik untuk datang ke Lembah Kelang, khususnya di

kawasan lombong di Ampang Kuala Lumpur. Tidak dapat diketahui bilakah Kuala Lumpur menjadi sebuah penempatan. Malah namanya juga menimbulkan spekulasi. E. Mac Fadyen dalam artikelnya berjudul *Note on the Name Kuala Lumpur* (JSBRAS May 1916:42) mengatakan bahawa nama Kuala sesuai dipakai pada sungai yang mengarah ke laut seperti Kuala Perak atau Kuala Kubu. Sebahagian penduduk lama menyatakan bahawa anak sungai kecil bernama Sungai Lumpur mengalir ke Sungai Kelang waktu itu berhampiran bangunan Kerajaan Selangor. Beliau hampir menerima cadangan ini. Sewaktu beliau di Kuala Langat, seorang lelaki tua Melayu bekerja dengannya mengatakan Kuala Lumpur sebagai Pengkalan Lumpur.

Beliau masih belum dapat meyakinkan nama itu kerana Kelang juga pada suatu ketika bernama Pengkalan Batu. Bagaimana pun, pembangunan Kuala Lumpur lebih banyak tertumpu di tebing kiri Sungai Kelang daripada Sungai Lumpur.

Pada zaman awal Kuala Lumpur setelah perlombongan bijih timah menjadi suatu kegiatan ekonomi yang penting bandar kecil itu terbahagi kepada dua bahagian. Orang Melayu menduduki sebelah Utara, manakala orang Cina di sebelah Selatan. Terdapat dua buah perkampungan Melayu yang utama, Kampung Rawa terletak tidak jauh daripada pejabat Bank Bumiputera dan Jalan Melaka sekarang. Kampung Jawa terletak di tapak Mesjid Jamek sekarang.

Penduduk Melayu Kuala Lumpur terdiri daripada beberapa kumpulan seperti Bugis, Rawa, Jawa, Mandailing, Minangkabau, Batu Bara dan Kampar. Ketua bagi semua penduduk Melayu bergelar Dato Dagang.

Perkampungan Melayu mula berkembang di sekitar Kuala Lumpur terutama di Hulu Kelang dan kawasan Timur lautnya yang terdapat kawasan perlombongan bijih timah yang luas. Ke arah Selatan perkampungan Melayu tertumpu di kawasan Hulu Langat termasuk Cheras dan Kajang terutama penyokong Sutan Puasa.

Hasil kutipan cukai perlombongan bijih timah menyumbangkan hasil pendapatan yang lumayan bagi Negeri Selangor. Kuala Lumpur sebagai pusat perlombongan bijih timah berkembang daripada sebuah pekan yang kecil yang hanya diduduki oleh beberapa buah keluarga sahaja menjadi sebuah pusat perdagangan yang maju.

Pada akhir tahun 1800 Kuala Lumpur hanya merupakan tempat persinggahan perahu-perahu yang melalui Sungai Kelang untuk

membawa bijih timah dari lombong-lombong di sekitar Ampang. Orang-orang Melayu yang kebanyakannya dari Sumatera yang terdiri daripada pedagang Minangkabau dan pelombong biji timah tinggal di sepanjang Sungai Kelang. Kawasan petempatan orang Melayu di Kuala Lumpur adalah kecil dan terdapat di bahagian Utara. Kawasan petempatan orang Cina meliputi Medan Pasar.

Projek yang dilaksanakan oleh pihak Inggeris untuk memajukan orang-orang melayu di Kuala Lumpur pada tahun 1800 kurang berjaya. Oleh kerana itu pada tahun 1899 Inggeris menubuhkan *Malay Agricultural Settlement*.

Sutan Puasa, merupakan seorang yang berketurunan Mandailing yang berpengaruh di Kuala Lumpur dan beliau mempunyai hubungan perniagaan dengan pedagang-pedagang Cina. Beliau telah memujuk pedagang Cina yang pertama bernama Hiu Siew dari suku Hakka datang ke Kuala Lumpur dari Lukut. Sebelum Hiu Siew meninggal dunia pada tahun 1862 dia telah dilantik sebagai Kapitan Cina yang pertama di Kuala Lumpur. Pelantikan ini jelas menunjukkan bahawa penduduk Cina di Kuala Lumpur sudah mencapai suatu bilangan yang besar. Walau bagaimanapun, ketua kaum Cina itu adalah di bawah pentadbiran Raja Abdullah. Pengganti Hiu Siew adalah Liew Ngim Kong, beliau juga tinggal di Lukut sebelum ke Kuala Lumpur. Pada waktu yang sama Sungai Ujong juga merupakan pusat perlombongan penting. Liew Ngim Kong meminta Yap Ah Loy yang waktu itu tinggal di Sungai Ujong untuk ke Kuala Lumpur.

Dengan kegigihan Yap Ah Loy, beliau menjadi kaya dan berpengaruh. Apabila Liew Ngim Kong meninggal dunia pada tahun 1868, Yap Ah Loy menggantikannya sebagai Kapitan Cina.

Kekacauan pertama yang berlaku di Lembah Kelang diakibatkan oleh timbulnya perasaan tidak puas hati apabila Sultan Muhammad mangkat pada tahun 1857 dan tiada puteranya yang menggantikannya. Raja Abdul Samad, anak saudara dan menantu Allahyarham Sultan menaiki takhta.

Raja yang baru tidak mahu bersemayam di Kuala Selangor (secara tradisi menjadi ibu negeri) malah lebih suka tinggal di Jugra Kuala Langat. Keadaan semakin meruncing apabila Raja Abdullah dilantik sebagai pentadbir Lembah Kelang. Hal ini tidak disukai oleh Raja Mahadi kerana ayahandanya Raja Suleiman sebelum ini mentadbir wilayah tersebut.

Raja Abdullah telah memajakan Lembah Kelang kepada suatu sindiket di Singapura dengan imbalan. Sindiket tersebut dibenarkan mengutip tol di sepanjang Sungai Kelang. Masalah timbul apabila Raja Mahadi berselisih faham dengan pengutipan tol. Keadaan ini mencetuskan perang saudara dan Raja Abdullah diusir di Lembah Kelang pada tahun 1867.

Masalah di Selangor semakin tegang kerana perebutan kuasa di antara dua kumpulan Cina, puak Fiu Chin Hakka yang dipimpin oleh Yap Ah Loy dan puak Koh Yin Chiu Hakka yang diketuai oleh Chong Chong.

Pada tahun 1868 Sultan Abdul Samad telah mengawinkan puterinya dengan putera Raja Kedah bernama Tengku Kudin. Beliau berpindah ke Selangor dan dilantik oleh Sultan sebagai *Wizurai* dan dengan jawatan tersebut, beliau diharapkan dapat menyelesaikan masalah yang timbul di Lembah Kelang. Setelah Raja Abdullah meninggal anaknya Raja Ismail dengan Tengku Kudin, cuba berbaik-baik dengan Raja Mahadi namun tidak mendapat jalan keluar yang baik, malah Tengku Kudin dipersalahkan.

Pada awal tahun 1869 Chong Chong bekas ketua Yap Ah Loy semasa menjadi pekerja lombong di Lukut 13 tahun yang lalu (1856) dengan 20 orang pengikutnya telah datang ke Kuala Lumpur dengan tujuan untuk mencari helah hendak membuat huru-hara di Kuala Lumpur dan merosakkan kedudukan Yap Ah Loy supaya beliau dapat menjadi Kapitan Cina di Kuala Lumpur. Pada masa itu Ah Sze sahabat baik Yap Ah Loy telah tinggal di Kanching menjadi seorang yang kaya raya. Chong Chong telah mencuba supaya Sutan Puasa dan Yap Ah Loy yang bersahabat baik berkelahi. Apabila Chong Chong gagal menjatuhkan Yap Ah Loy dari kedudukannya itu Chong Chong telah berpindah ke Kanching dan cuba mempengaruhi kongsi gelap Cina Ghi Hin di sana. Apabila Chong tinggal di Kanching Ah Sze merasakan kedudukannya tidak selamat.

Pada bulan Februari 1869 Ah Sze meninggalkan Kanching untuk pergi ke Kuala Lumpur, tetapi sebaik saja sampai berdekatan Bukit Kanching Ah Sze diserang dan dibunuh oleh orang-orang Chong Chong yang telah menghendapnya di tempat itu. Kapitan Yap Ah Loy di Kuala Lumpur begitu marah mendengar kematian Ah Sze. Yap Ah Loy dengan bantuan Sutan Puasa dari Ampang dan Raja Asal dari Ulu Kelang bersama pengikut mereka orang Cina dan orang